T.E. LAWRENCE

CEI ŞAPTE STÂLPI AI ÎNŢELEPCIUNII

Volumul I

Traducere din limba engleză de Petru Comarnescu

Ediție îngrijită de Cătălina Călinescu

Editura BOOKSTORY
Bucureşti
– 2024 –

PENTRU S.A.

Te-am iubit şi-aşa se face că-n mâinile mele
mişcat-am aceste valuri de oameni şi
scrisu-mi-am voința pe cerul înstelat
Să mă fac vrednic de tine, Libertate, casă
nestemată în şapte stâlpi proptită, ca înspre
mine să-ți licărească ochii
Când ne vom arăta.

Părea a fi a căii mele slugă Moartea, când
ne apropiam şi te vedeam în aşteptarea noastră;
Dar tu zâmbeai, şi într-o mâhnită pizmă ea
mă întrecu şi te luă deoparte,
În pacea ei.

Iubirea, a noastră încercare, a noastră
pentr-o clipă, de-atâta cale obosită, de trupul
tău se prinse,
'Nainte ca mâna moale a pământului prin
umbra ta să bâjbâie şi viermii orbi din a ta
substanță
Să se îngraşe.

Oamenii mă rugară să dau preț caznei
noastre, neprihănita casă, în amintirea ta.
Dar pentru potrivitul monument, neispră-
vită am sfărâmat-o, şi acum
Târându-se, bietele fărâme coliba încearcă
să şi-o dreagă în înspăimântătoarea umbră
A darului tău.

Domnul Geoffrey Dawson a insistat pe lângă Colegiul All Souls să-mi acorde un răgaz, în 1919–1920, pentru a putea scrie asupra răscoalei arabe. Sir Herbert Baker mi-a îngăduit să locuiesc şi să lucrez în casa sa din Westminster.

Cartea, astfel scrisă, a fost culeasă în 1921, când a avut norocul de a găsi prieteni care să o critice. Ea datorează mulţumiri mai cu seamă domnului şi doamnei Bernard Shaw pentru nenumărate sugestii de mare valoare şi diversitate, cât şi pentru prezentele perioade între punct şi virgulă.

Cartea nu pretinde a fi imparţială. Rogu-vă, luaţi-o ca pe o naraţiune îmbinată din memorie. Nu am putut să-mi iau note complete, căci ar fi însemnat să-mi întrerup datoria faţă de arabi dacă aş fi cules astfel de flori în timp ce ei se luptau. Ofiţerii mei superiori, Wilson, Joyce, Dawnay, Newcombe şi Davenport ar putea spune, fiecare, câte o poveste la fel. Acest lucru e adevărat şi în ceea ce îi priveşte pe Stirling, Young, Lloyd şi Maynard; şi în ceea ce îi priveşte pe Buxton şi pe Winterton, sau pe Ross, Stent şi Siddons, sau pe Peake, Hornby, Scott-Higgins şi Garland, pe Wordie, Benett şi MacIndoe, pe Basett, Scott, Goslett, Wood şi Gray, pe Hinde, Spence şi Bright, pe Brodie şi Pascoe, Gilman şi Grisenthwaite, Greenhill, Dowsett şi Wade, pe Henderson, Leeson, Makins şi Nunan.

Şi mai sunt şi mulţi alţi şefi sau luptători singuratici faţă de care această descriere ce mă priveşte mai mult pe mine nu este dreaptă. Şi este şi mai nedreaptă, desigur, ca toate povestirile de război, faţă de simplii soldaţi nenumiţi şi nepomeniţi, cărora nu li arată meritele, după cum s-ar cuveni, câtă vreme nu-şi descriu ei singuri activitatea.

T.E.S.

Cranwell, 15 august 1926

SYNOPSIS

Introducere
TEMEIURILE RĂSCOALEI ARABE

Câțiva englezi, în frunte cu Kitchener, au socotit că o răscoală a arabilor împotriva turcilor ar da Angliei, aflată în luptă cu Germania, ocazia s-o învingă în acelaşi timp şi pe aliata acesteia, Turcia. Cunoştinţele lor cu privire la firea, puterea şi însăşi ţara popoarelor ce vorbesc limba arabă i-au condus la gândul că rezultatul unei astfel de rebeliuni n-ar putea fi decât favorabil. Şi de aceea i-au hotărât caracterul şi metoda. Dobândind asigurări formale de la guvernul britanic că vor fi ajutaţi, ei au decis să înceapă răscoala. Dar rebeliunea şerifului din Mecca apăru celor mai mulţi drept o surpriză, Aliaţii nefiind încă pregătiţi. Faptul provocă reacţii diferite, prietenii şi duşmănii la fel de hotărâte şi stârni gelozii care începură să încurce lucrurile.

Cartea I
CEA DINTÂI VIZITĂ A MEA ÎN ARABIA

Am socotit că aceste neajunsuri ale răscoalei se datorează mai cu seamă greşitei conduceri, sau mai curând lipsei de conducere, atât arabă, cât şi engleză. M-am dus în Arabia pentru a vedea cum stau lucrurile şi pentru a cunoaşte oameni de seamă. Ştiam că primul ei şef, şeriful din Mecca, era prea bătrân. Am constatat că Abdulla e prea deştept, Ali prea curat, Zeid prea rece. Am străbătut atunci ţara, ajungând la Feisal, în care am găsit conducătorul dorit, cu înflăcărarea de care era nevoie şi cu suficientă raţiune pentru a duce totul la bun sfârşit. Oamenii triburilor sale mi-au părut mijloace suficiente pentru realizarea cauzei, iar dealurile sale, adevărate avantaje sorocite de natură. Aşa că m-am înapoiat în Egipt cu bucurie şi plin de încredere, arătând şefilor mei cum Mecca era apărată, nu de obstacolul ce-l constituia oraşul Rabegh, ci de ameninţarea din flancuri, în Jebel Subh, a lui Feisal.

Cartea a II-a
PRIMA EXTINDERE A LUI FEISAL CĂTRE NORD

Şefii mei se arătară surprinşi de veştile cele bune şi îmi făgăduiră ajutorul lor, între timp trimiţându-mă, împotriva voinţei mele, înapoi în Arabia. Am ajuns în tabăra lui Feisal în ziua în care turcii îşi apărau Jebel Subhul. Prin aceasta, întregul temei al încrederii mele într-un război de triburi s-a nimicit. Mai zăbovirăm câtva timp pe lângă Yenbo, nădăjduind să reluăm poziţia; dar oamenii triburilor se dovediră incapabili pentru atac şi ne dădurăm seama că, dacă trebuie să menţinem revolta, atunci e necesar să născocim numai-decât o altă tactică. Era lucru riscant, deoarece experţii militari englezi nu sosiseră încă. Totuşi, chibzuirăm că pentru a recăpăta dreptul de iniţiativă trebuia să lăsăm deoparte corpul principal al armatei duşmane şi să ne concentrăm asupra flancului dinspre calea ferată. Primul pas în acest scop era să ne mutăm baza la Wejh; ceea ce şi făcurăm, în chip impunător.

Cartea a III-a
CONCENTRAREA ÎMPOTRIVA LINIEI FERATE A MEDINEI

Luarea oraşului Wejh avu efectul dorit asupra turcilor, care părăsiră înaintarea asupra Meccăi, rămânând la o apărare pasivă a Medinei şi a liniei sale ferate. Experţii noştri făcură planurile necesare pentru a-i ataca. Germanii văzură pericolul unei împresurări şi îl convinseră pe Enver să dea ordin pentru evacuarea imediată a Medinei. Sir Archibald Murray ne rugă să întreprindem un atac susţinut pentru a distruge duşmanul aflat în retragere. Feisal a fost repede gata, în ceea ce-l privea; iar eu m-am dus la Abdulla să-i cer colaborarea. Pe drum, m-am îmbolnăvit şi, pe când stăteam singur şi cu mâna goală, am fost forţat să cuget mai mult asupra campaniei. Meditând, m-am încredinţat că în activitatea noastră recentă practica fusese mai reuşită decât teoria. Aşa că, după vindecare, am făcut foarte puţin pentru atacul căii ferate, dar m-am întors la Wejh cu idei noi. Am încercat să-i fac pe alţii să le accepte şi să adopte tactica desfăşurării ca principiu conducător şi să pună în primul plan

propaganda, chiar înaintea luptei. Ceilalți au preferat însă țelul limitat şi mai direct al Medinei. Astfel că m-am hotărât să mă reped singur la Akaba pentru a-mi verifica teoria.

Cartea a IV-a
EXPEDIȚIA CONTRA AKABEI

Portul Akaba era atât de puternic datorită condițiilor sale naturale, încât nu putea fi cucerit decât prin surprindere şi din interior; dar fericita înțelegere dintre Auda Abu Tayi şi Feisal ne-a făcut să nădăjduim că vom putea înrola destui oameni din triburile deşertului răsăritean pentru o asemenea acțiune pe coastă. Nasir, Auda şi cu mine am pornit călare în această călătorie lungă. Până acum Feisal fusese conducătorul principal; dar faptul că el a rămas la Wejh făcu ca povara aceasta ingrată a expediției către nord să cadă asupra mea. Am acceptat-o împreună cu toate urmările-i necinstite, ca fiind singura cale spre victorie. I-am păcălit pe turci şi am intrat norocoşi în Akaba.

Cartea a V-a
EXPLOATAREA NOII BAZE

Cucerirea Akabei încheie războiul din Hejaz şi ne dădu însărcinarea de a-i ajuta pe englezi să năvălească în Siria. Arabii, operând din Akaba, ajunseră virtual aripa dreaptă a armatei lui Allenby din Sinai. Pentru a însemna schimbarea aceasta de raporturi, Feisal, cu armata sa, a fost transferat sub comanda lui Allenby. Acesta deveni acum răspunzător de operațiunile lui Feisal şi de echiparea sa. Între timp, noi organizarăm regiunea Akabei ca o bază inatacabilă, de unde să împiedicăm funcționarea liniei ferate a Hejazului.

Cartea a VI-a
DISTRUGEREA PODURILOR

În noiembrie 1917, Allenby era pregătit să deschidă un atac general împotriva turcilor, pe tot frontul său. Arabii ar fi trebuit să facă la fel în sectorul lor; dar m-am temut să joc totul pe o singură

carte şi am plănuit în schimb operaţiunea specifică de a tăia calea ferată a văii Yarmuk, pentru a provoca dezordine în retragerea turcilor pe care o aşteptam. Această jumătate de măsură avu insuccesul meritat.

Cartea a VII-a
O CAMPANIE PE VREME DE IARNĂ

După luarea Ierusalimului, Allenby, pentru a-şi uşura aripa dreaptă, ne prescrise o ţintă limitată. Am început cu bine; dar când am ajuns la Marea Moartă, vremea rea, dispoziţia proastă şi deosebirea de păreri ne zădărnici spiritul de ofensivă şi ne nimici puterea. Am avut o neînţelegere cu Zeid şi m-am întors în Palestina, raportând că dădusem greş şi cerând să mi se dea altă îndeletnicire. Allenby era în toiul unui plan măreţ şi plin de nădejde pentru primăvara viitoare. Mă trimise îndată înapoi la Feisal, cu noi împuterniciri şi îndatoriri.

Cartea a VIII-a
APARIŢIA CONFORMISMULUI

În colaborare cu Allenby, am făcut un plan întreit ca să ne unim mâinile peste Iordan, să cucerim Maanul şi să tăiem calea Medinei, printr-o singură operaţiune. A fost un plan prea mândru şi niciunul dintre noi nu şi-a îndeplinit însărcinarea. Aşa încât arabii îşi preschimbară grija blajină pe care o avuseseră faţă de calea ferată din Medina cu povara mai grea de a împresura la Maan o forţă turcească tot atât de mare ca şi întreaga lor armată regulară. Spre a putea răspunde acestei îndatoriri, Allenby ne ajută mărindu-ne mijloacele de transport, ca să putem avea o rază de acţiune mai lungă şi o mobilitate mai mare. Maanul era inatacabil pentru noi acum, aşa că ne concentrarăm forţele ca să-i tăiem calea ferată dinspre miază-noapte şi să distragem sforţarea turcească de a uşura situaţia garnizoanei din partea Ammanului. Era limpede că nu exista nicio hotărâre într-o astfel de tactică. În acest moment, înaintarea germană din Flandra îi răpi lui Allenby unităţile britanice; şi, prin urmare, avantajul său asupra turcilor. Ne înştiinţă că nu era în situaţia de a putea da atacul. Perspectiva unui şah-pat, căci astfel ajunsesem,

pentru tot decursul anului 1918, era un lucru de nesuferit. Plănuirăm să întărim armata arabă pentru operaţiunile din toamnă în apropiere de Deraa şi în ţinutul tribului Beni Sakhr. Dacă aceasta putea îndepărta o divizie a duşmanului în Palestina, ar fi devenit posibil şi un atac britanic subordonat, iar unul dintre scopurile acestuia ar fi fost unirea noastră în valea de jos a Iordanului, lângă Jericho. După o lună de pregătiri, planul a fost părăsit, din cauza riscurilor şi pentru că ni s-a oferit un altul mai bun.

Cartea a IX-a
PREGĂTIND O LOVITURĂ FINALĂ

Allenby, cu grabnica întrupare a întăririlor trimise din India şi Mesopotamia, întrecu atât de mult aşteptările tuturor, încât fu în stare să plănuiască o ofensivă de toamnă. Echilibrarea aproape precisă a forţelor din fiecare parte însemna că izbânda va atârna de păcăleala iscusită pe care o va putea trage turcilor, făcându-i să creadă că întregul pericol se află dincolo de Iordan. Noi îl puteam ajuta, rămânând liniştiţi vreo şase săptămâni şi simulând o slăbiciune care să-i ispitească pe turci să ne atace. Arabii trebuiau să ia iniţiativa la momentul oportun, tăind comunicaţiile de cale ferată cu Palestina.

O astfel de păcăleală dublă cerea o calculare de timp foarte precisă, deoarece echilibrul putea fi stricat, fie printr-o retragere prematură a turcilor în Palestina, fie prin atacul prematur împotriva arabilor, dincolo de Iordan. Am împrumutat de la Allenby o parte din corpul imperial de cămile pentru a da un colorit în plus presupusei noastre situaţii critice, în timp ce pregătirile pentru Deraa înaintau, fără nicio altă piedică decât doar o ultimă manifestare pizmaşă din partea regelui Hussein.

Cartea a X-a
ELIBERAREA DAMASCULUI

Coloana noastră mobilă compusă din avioane, automobile blindate, trupe regulate arabe şi beduini se adună la Azrak pentru a tăia cele trei linii ferate de la Deraa. Linia de miazăzi am tăiat-o lângă Mafrak; cea de miazănoapte la Arar; cea apuseană, lângă Mezerib. Am înconjurat Deraa şi ne-am întrunit, în ciuda atacurilor

aeriene, în deşert. A doua zi, Allenby porni atacul şi peste câteva ceasuri risipi armatele turceşti în mod definitiv. Am zburat cu aeroplanul în Palestina pentru a dobândi ajutoare aeriene şi am primit instrucțiuni şi ordine pentru a doua fază a înaintării către nord. Ne mişcarăm îndărătul Derei spre a grăbi părăsirea localității. Forțele generalului Barrow se uniră cu ale noastre; în tovărăşia lor înaintarăm spre Kiswe şi, acolo, întâmpinarăm corpul de australieni călări. Forțele noastre unite intrară în Damasc, fără a întâmpina nicio rezistență. În oraş se observă o oarecare nelinişte şi nedumerire. Am căutat să liniştim totul; Allenby sosi şi puse la punct toate greutățile. După aceea mă lăsă să plec.

Epilog

De ce odată cu Damascul s-au terminat eforturile mele în Siria

Anexa I

Lista nominală a companiei de automobile blindate a Hejazului şi a bateriei Talbot

Anexa II

Un jurnal cu numele localităților şi cu datele războiului